

הראשונה היא קהילת קודש של קידוש השם מחיים, והשנייה היא קדושי השמד. הראשונה היא קהילת הקודש של גומלי חסדים, משכימים ומעריבים לבית הכנסת, מקודשים ונודבים לשם העיבור ועסקים באמת ובאמונה בעבודות ערכיו העיבור לשם שמי. כל חייהם קודש לח' יום יום של קהילת עובדי ה' בתמימות. לעומתם בתפילה אב הרחמים אנו מזכירים ביראה וברוח את קהילות מקדשי השם במיתתם. עוז קדושים שמטרו נפשם להריגנה ולשחיטה על מזבח דתנו ואמונהינו בחנה ושבועת בניה בשעת הגזירה.

נראה לומר כי מקור המושג "קהילת קודש" בא לנו מקהילת החיים בצדקה מפורשת הרבה יותר מאשר מקהילת המתים. כך נאמר בגמרא (ברכות ט ע"ב):
העד רבי יוסי בן אליקים בשם קהלא קדישא בירושלים: כל הסומך
נאולה לתפילה אינו ניזוק כל היום כלו.

מיד לאחר מכן באamar נוסף בעניין זה (מתורגם):
אמר לו רבי אלעא לעולא: כאשר תישע לבבל תשאל שם בשלומו של
רב ברונא אחי במעמר כל החבורה. מפני שאוז גדו' הוא ושם במצוות.
פעם אחת סמך גואלה לתפילה בשעת הנזח החמה כוותיקין זולא פסיק
חווא מפומיא قولיה ימא" (לא פסק שחוק של שמחה מפני כל אותן
הימים).

מי הם "קהלא קדישא" שבירושלים, ומה עניינם?
בתלמוד ירושלמי (מעשר שני פ"ב ה"ז) פירשו שכך מכונים התנאים יוסי בן המשלום ורבי שמעון בן מנסיא. חכמים אלה שבארץ ישראל היו מיוחדים בצעירותם ובעשיותם שבכל יום. יש אומרים שהיו משלשים את ימיהם: שליש לתפילה,
שליש לتورה ושליש למלוכה. ויש אומרים שהיו געים במלاكتם, מלاكتה השדה, בימות הקיץ וזהו געים בטורה בימות החודף. אנשים גדולים אלה, אנשי "טורה
ועבודה" אמתיים, הם הם הקהיל הקודש שבירושלים.

קהילות קודש אינה קהילת הפרושים והמטוגפים. קהילת קודש ואנשי קודש הם יהודים של יום יום, יהודים של מלוכה ווייעוד, יהודים של ר' יומי ותפילהות קבועות בעיבור. זהה קהילה שבית הכנסת וצורך הציבור, קיום המצוות ו"אורח חיים" שלם עומדים במרכזה. חברי הקהילה כולם נעים סבב המרכז זהה וכולם משורדים ומיטיעים לקיומו. על כן ברכת הציבור שבתפילה אינה נתונה דווקא לגברים

משמעות של אנשי קודש לקהילה הקודש

א. הקהיל הקודש עם כל קהילות הקודש
ב. אנשי קודש

א. הקהיל הקודש עם כל קהילות הקודש
בימים הקהיל - יום השבת - לאחר קיום תקנת הקהיל בקריאת התורה שביציון,
אומרים (לפי מנהג בני אשכנז) שתי תפילהות ציבוריות:
מי שבידך... את כל הקהיל הקודש הזה עם כל קהילות הקודש...
ומי שמייחדים בחו'י כנסיות לתפילה
ומי שבאים בתוכם להתפלל
ומי שנוחנים נר למאור ויין לקידוש ולהבדלה
ופת לאורחים
ועזרקה לעניים
וכל מי שעוסקים בעורכי ציבור באמונה, הקב"ה ישלם שכרם...¹.

ולאחריה תפילה אב הרחמים:
אב הרחמים שוכן מרים, ברחמי העצומים, הוא יפקוד בرحמים
החסידים והישראלים והתמים, קהילות הקודש שמטרו נפשם על קדושת
השם...².

בשתי התפילהות אלו פונים אל קהיל בית ישראל בלשון משותפת. לשון של שבת
ונדרלה, אלו מכתירים את הציבור בתואר "קהל קודש" עם "כל קהילות הקודש".
אולם מה גדול הוא ההבדל בין קהילת הקודש שבתפילהות "מי שבידך" לבין קהילת
הקדש של "אב הרחמים":

1. תפילה "מי שבידך" זו נתקנה באשכנז על שם פורקי השני שהוא ברכה לקהיל המהפלים.
2. "קום פורקי" נתכן בלב בתקופת הגאנזים ובארמנים כדי שיבט כל הקהיל.
תפילה אזכורה לקודש ישראל, חיל' מסעות הצלב, בקהילות שו"ם בשנת ו'תתנו".

ולנוגנים של סכומים גדולים. להיפך. השבח נתון למי שנוחנים נר למאור ויין לקידוש ולהבדלה. אנשי קודש הם מקימי הצע לדורות: "וְאַתָּה תְּצֻוֹה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְקַחוּ אֶלְיךָ שָׁמֶן זִית וְךָ כַּתִּית לְמַאוֹר לְהַעֲלוֹת נֶר תְּמִיד" (שמות כה, א). צ'ישן ציווי, הם מייחדים לדבר שיש בו חסרון כייס: "צ'ו את אהרון ואת בני לאמר את תורה העולה... אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה" (ויקרא ז, א-ג). ואמרו חכמים: "אין צ'ו אלא זירוז - מיד, ולדורות. אמר רבי שעמוץ: ביזער במקום שיש חסרון כייס" (תורת Kohanim שם, מובא ברש"י). ויש לשאול: וכי כמה חסרון כייס יש בשמן למאור, לנדרות של בית הכנסת? וכן בתורת העולה. הרי זו עולת התמיד של הציבור, וכל קדבנות העיבור נקנים מתרומת הלשכה של מחצית השקלה. וכי על מחצית השקלה צריך ציווי מודגש כלכלי? ומה שאמרו שם "מיד ולדורות", תינח בזמן שבית המקדש קיים, ומהו העיווי בזמן זה?

אלא ברור שעיקר העיווי והדגש מושם בהתמדת. "ash Tamid Tukdr", וכן: "להעלות תנדר שבחתפילה אין נתון דווקא לבונה בית הכנסת ומישקהמו בגין נר Tamid". השבח שבתפילה אין נתון דווקא לבונה בית הכנסת ומישקהמו בגין אלא באותה מדיה למי שבאים בתוכם להתפלל. אלו מקימי המניין שבכל יוט. מנין זה, המתקיים בחורף ובקיץ, ביום של שמחה ובימים של קושי למתמידיו הוא עולת התמיד של העיבור ושל כל יחיד לדורות. וכן במתנדב שמן למאור. עיקר השבח הוא על נר התמיד. וכן אין לקידוש ולהבדלה. אין בז' חסרון כייס גדול אבל עיקר השבח הוא על הזירוז. מיד לדורות. קבועות של זריזין למצאות.

ב. אנשי קודש

בגמרא (ברכות ט ע"א), הובא מאמר נוסף לגבי זמן אמרית קריית שמע: אמר ר' יוחנן: ותיקין היו גומדין אותה עם הנץ החמה.

ומיהם ותיקין? אנשי ענוים ומחבינים המצוות (רש"י).

הרי לפניו הגירה יקרה ומרגשת המדגישה את אנשי הקודש, אנשי הקביעות והתמדת, שעושים הכל בענווה ובצענה. אין בכך כל בקשת הנאה ולא כל שכן פרטום או בבדך אלא עניות טבעית ומצוות פשוטה למצאות השם. הוותיק ייצא לזרכו עם הנץ החמה באותו התמדה טבעית כמו זריחת החמה.

הדברים האלה מזכירים את פסקוי הזרירות והשבחות שבשירי דוד עבד ה.³ בתקהילים יט, שר דוד מזמור לעצם השם שבו הוא יוצר תקובלות בין מהלך הטבע והשמש לבין אור הארץ. דוקא פסקוי השבח לשמש מתאים ביותר להגדרות ותיקין המכוננים לבם לשמיים בכל יום עם הנץ. "ז'יראוך עם שם מבקשי פניך". וכי מה מאפיין ותיקין אלה? "יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחווה דעת?" – התמרה.

"אין אומר ואין דברים, בלי נשמע קולם" – מעשים ולא דברים.

"בכל הארץ יצא קום" וגוי – רק בזכותה מתקיימת הארץ וקהילות הקודש. יהוא בחתן יצא מהופתו ישיש בגבור עלי אורח" – הרי וזה בחינת ר' ברינה לעיל.

ה"גיבור" שלנו הוא המתמיד המכובש תדייר את יעדו ובשעה שהוא הולך בדרך הקבועה הרי הוא ש ושםanche בחתן היוצא מהופתו ולא מש שחוק של מצווה מפני כל היום. וכך אמרו שם: אין ניוק כל היום כלו. מיו הם ימים של חיבוב מצווה ואורה חיים" ואינם מועדים לא לשינוי ולא לפורענות חיז'ו הבאה משיבוש הסדרים. למדנו כי הוותיקין והמתמידים הם מחזקי קהילות הקודש בבחינת שמש ומגן לכל חבריהם. וכבר ידוע ממשו של ר' מ"מ מקוצק: "וأنשי תמיד קודש תהיו לך" – מלאכים יש לו להקב"ה בעבאותיו די וחוודה. אנשי קודש הוא מבקש לו.

הנה בימינו בכל קהילות הקודש ישן חבדות קודש. "חברה קדישא" לקיים מצוות קבורה וಗמילות חסד של אמת. לחברה זו שורשים אפלו בפסק מן הגבאי. הנביא יחזקאל (לט, יד) אומר: "וأنשי תמיד יברילו עוברים בארץ מקרים את העברים ואת הנוטרים על פני הארץ לטהרה" וגוי לאנשי תמיד אלה, המזומנים תמיד לדבר מצווה יקרה זו, ראוי לקרוא חברה קודשה. הקודשה היא בחתמדה ובמצוות.

שתי דוגמאות מאליפות לאנשים פשוטים, אנשי קהילה, המגינים במעשהיהם על כל אנשי עירם הובאו בغمרא (תעניית כא ע"ב).

[א] בבל, בעיר סורא, עירו של רב, הייתה מגפת דבר איזומה. ואולס בשכונתו של רב לא חלה איש. סברו הבריות לומר שם שמוס זכותו הרבה של רב לא נחלה

³. מתוך ברוך שאמרי: ובשרי דוד עבדך נהלהך ה' אלוקינו בשמיות ובזמרות.

איש בסביבתו. הראו להם בחלום כך: רב זכותו מרובה היא עד מאד ונס כזה ראי לו ואף קל הוא לפ' זכותו, אלא שהנס הזה התרחש בכלל זכות אחרת. הכל הוא בזכות אותו איש אשר נר שם ומשאל לכהן מעדר ואת לקבורה. ומוסיף רשי"י "זמשום זכותה דקבורה מדרדו בו מידת נגד מידת".

(ב) בעיר דרווקרט, עירו של רב הונא, פרצה שרפיה גודלה אשר כילתה את רוב העיר. ואולם בכלל שכונתו של רב הונא לא אחזוה האש. סברוה בריות לומר שמשום זכותו הרבה של רב הונא לא אחזוה האש בסביבתו. הראו להם בחלום כך: רב הונא זכותו מרובה היא עד מאד, ונס כזה ראי לו, ואף קל הוא לפ' זכותו, אלא שהנס הזה התרחש בכלל זכות אחרת. הכלו הוא בזכותה של אותה אישة אשר נירה שם שבכל שעיה שהיה מטיקה את תנורה לאפונות בו, כדי שהיא מזמין את שכנותיה להשתמש בו עמה. ומוסיף רשי"י: "ומשאילתו לשכנותיה לאחר שהטיקתו משהה, לפיכך נמדדת השבר (הצלחה ממש) בה במידה".

סיפור המעשים והטובים של האנשים הפשטנים ורוחניים הם מאוד אצל חז"ל. במסכת תענית הובאו רבים כאלה בהקשר לתענינות גשים ולהסביר על עצירת גשמי וירידתם. פעמים רבות מזכרת רידית גשמי דיווקא בזכות מעשי קהילתיים יומיומיים ולא בזכות הצדיקים המיוחדים אשר פעלו בעיר, כמו בשני הסיפורים דלעיל. הרי ניתן להסביר את התופעות שהתרחשו גם בהסביר טבעי. אותו שנutan לכולם כל חפירה וביסוי לשם קבורה לא רק עשה חסד אלא פעל בהיגיון טבעי כדי למנוע את התפשטות המגפה. אותה שהשאילה לחברותיה שימוש בתנור מוסק גם היא דמעיטה את הצורך בהזרקות מסוכנות נוספות. ואין כל מיעוט בכך עקב לכך, להיפך.

מעשים טובים אשר נעשים מתוך דאגה אמיתי לטובתם של הבריות וטיפול נכון ובריא בעורכיהם של אנשים, שכנים ואנשי הקהילה, הם הם המעשים שיש להרים על נס. דגל המסירות החברתיות, העוראה היהודית והקביעות וההתמדה בפועלות הקהילתית הם הנם האמיתי שבזכותו נעשות קהילות ישראל קהילות של קודש.

אנשי תמיד הללו אנשי קודש הם.